

Kitap Eleştirisi: Woodward, Ian (2007). *Understanding Material Culture*, 2007, London: Sage, ss. 191, ISBN 978-0-7619-4225-2¹

Muhammet Ali TİLTAY²

İnsan yaşamının nesnelere üzerine kurulu olduğunu ve bu nesnelere gündelik yaşamın birer parçası olduğunu söylemek mümkündür. Nesnelere sürekli temas halinde olmamız onların sıradanlaştığı algısına yol açmakla birlikte nesnelere insan benliğinin dışavurumu olarak etkisini hissettirmektedir. Nesnelere kültürel alanı inceleme amaçlı değerlendirilmesi maddi kültür çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Maddi kültür; kültürün gözle görülen, somut çıktılarını kabul edilmektedir. Maddi kültürü anlamak için onun hem pratik hem de sembolik boyutlarını dikkate almak gerektiğini belirten Giddens vd. (2017) sadece sembolik değil; aynı zamanda fiziksel ihtiyaçların karşılanması için de önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Buna göre bir fincan kahve içmek, cep telefonu kullanmak, konut inşa etmek, bisiklete binmek vb. süreçler maddi kültür ile şekillenmektedir. Bu bağlamda maddi kültür çalışması, temelinde bir nesne ile başlayıp devamında insan düşüncesine ve eylemine yaklaşmak için nesnelere kullanılmaktadır (Glasié, 1999, s. 41).

Maddi kültür üzerine yapılan çalışmalar konu edilen materyalin incelenmesini, nesnelere kendisine, özelliklerine ve yapıldıkları malzeme-

¹ Woodward, Ian (2016). *Maddi Kültürü Anlamak* (Çev. F. B. Aydar). İstanbul: İş Bankası Yayınları.

² **Sorumlu Yazar:** Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, matiltay@ogu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7877-8523>

lere odaklanılmasını içermektedir. Nesnelerin maddi yönlerinin kültür ve toplum ilişkilerinin anlaşılmasında merkezi bir rolü vardır. Bu bağlamda maddi kültürün yapılan işlerin ardında olan ve nesne ötesi bir yaklaşımı vurguladığı ifade edilmektedir (Woodward, 2007).

Ian Woodward bu çalışmasında, maddiyatı kültürün bir bileşeni olarak incelemenin çeşitli yollarını sistematik biçimde analiz ediyor. Bireyler gündelik yaşamlarını nesnelere iç içe geçirmekte ve bu nesnelere farklı şekillerde kullanılmaktadırlar. Çoğu zaman nesnelerin sürekli kullanımını onları sıradanlaştırmakta ve bireyler açısından önemini farkına varılmasını zorlaştırmaktadır. Nesnelerin insan yaşamındaki önemini onların yokluğunun farkına vardığımızda ve bireyler için yerine getirdikleri işlevlerin hayatıyeti oranında anlıyoruz. Woodward (2007) kitabın amacını aşağıdaki şekilde açıklıyor:

Bu kitap; nesnelere, metalar, tüketim ve sembolleştirme hakkındaki klasik ve çağdaş araştırmaları inceleyip sentezleyerek çağdaş maddi kültür alanını gözden geçirmektedir. Esas amacı maddi olanı kültür olması bakımından inceleme yollarının özünü, ama çok yönlü bir değerlendirmesini sunmaktır (s. 2).

Kitabın temel hedefi nesnelere bir kültür ögesi olarak incelemektir. Yazar bu düşünceden yola çıkarak modern tüketim eylemlerini ve kültürü anlamak amacıyla insan nesne ilişkilerini ve nesnelere incelemenin anlamlı bir çerçeve sağlayacağını belirtmektedir. Yazar bu yaklaşımını Douglas ve Isherwood'un (1996) çalışmasında yer alan Lévi-Strauss'un (1979) yapısal antropolojisinde ele aldığı düşünülecek şeyler (bonnes à penser) ilkesinden yola çıkarak tesis ediyor. Yazar bu bakış açısını kitap içerisinde dört bölüm içerisinde alt başlıklarıyla birlikte ele almaktadır.

Birinci bölüm olan maddi kültürün konumunun belirlenmesinde kavramsal ve tanımlayıcı unsurlar ele alınmaktadır. Kültür ögesi olarak nesnelere incelemek amacıyla anahtar kavramlar, ilkeler ve terimler tanımlanmaktadır. Nesnelerin pratikte kültür çalışmalarında nasıl kullanıldığını göstermek amacıyla vaka incelemelerine ve örneklere yer veriliyor. Woodward bu örneklerin ele alınışında okuyucuya nesnelere hakkında söyle-

nilenlerin içeriğini de göstermeyi amaçlıyor. Bunun yanında nesnelere dünyasını inceleyen farklı disiplinler değerlendiriliyor. Maddi kültür çalışmalarının disiplinlerarası kökenleri incelenirken evrimsel antropoloji, modern sosyoloji ve toplum teorisi, pazarlama ve tüketici davranışına psikolojik yaklaşımlar, sosyoloji içerisindeki tüketim incelemeleri ile tüketim ve ekonomik davranışlarla ilgili yeni antropolojiler alanlarındaki eserler üzerine değerlendirmeler yapılmış. Ek okuma önerileriyle bölümde ele alınan eserlerin ve maddi kültür çalışmalarının bağlamının anlaşılması hedeflenmiş.

Kitabın ikinci bölümünde maddi kültür çalışmalarındaki teorik yaklaşımlara yer verilmiş. Farklı yaklaşımlar bağlamında nesnelere hakkında düşünme konusunun irdelendiği bölümde Marksizm ve eleştirel teori, yapısalcılık ve göstergebilimi ile kültürel ve sembolik yaklaşımlar çerçevesinde ayrıntılı değerlendirmeler bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar değerlendirilirken anahtar kuramcılar ve katkıları, başlıca eserler ile önemli ilkelere yer veriliyor. Bunun yanında her bir yaklaşımın temel unsurlarının eleştirel bir incelemesi de yapılıyor. Woodward maddi kültür çalışmalarına kültürel bir bakış açısıyla nesnelere anlam yaratma kapasitelerini vurgulamaktadır. Bu bölümde ayrıca kültürel yaklaşımın maddi kültürü anlamak amacıyla ne düzeyde uygulanabilir teorik kaynaklar sunduğu açıklanmaya çalışılmış.

Üçüncü bölüm insan nesne ilişkilerini tüketim bağlamında ele alıyor. Statü ve kültür ayrımı, toplumsal ve kişisel kimlik ile anlatı ve sosyal performans alanlarında ele alınan insan nesne ilişkileri sosyoloji ve psikoloji disiplinleri açısından inceleniyor. Nesnelere nasıl statü ve estetik değer edindikleri ile kişisel beğeniye nasıl temsil ettikleri ele alınıyor. Kant, Bourdieu ve modern moda teorisyenlerinin görüşleri ile eserleri nesnelere güzelliği, beğeni ve estetik yargı açısından değerlendirilmiş. Nesnelere hangi kültürel işlevleri üstlendiğini saptama olanağı örnek vakalar üzerinden verilmeye çalışılmış. Yine bölüm sonunda tavsiye edilen ek okumalara açıklamalarıyla birlikte yer verilmiş.

Dördüncü bölümde maddi kültürü anlamak için kuramsal bir bakış açısı sunulmaya çalışılıyor. Eserin tamamına ilişkin bir değerlendirme-

nin yer aldığı bölümde maddi kültüre tüketim dışındaki unsurlar açısından yaklaşılabileceği de vurgulanmaktadır.

Kitap maddi kültür çalışmalarından birini ele almak yerine nesnelere ilgili temel ve çağdaş çalışmaların önemli bir kısmını inceleme konusu ediniyor. Bu açıdan kitap sosyoloji, antropoloji, kültürel çalışmalar ve tüketici davranışları gibi farklı disiplinlerden gelen öğrenci ve araştırmacılar için temel bir kaynak eser olarak değerlendirilebilir. Bölüm sonlarında yer alan ek okuma önerileriyle konuyla ilgili daha geniş bir inceleme yapma fırsatı da okuyuculara sunulmaktadır.

Kaynakça

- Douglas, M. ve Isherwood, B. (1996[1979]). *The World of Goods. Towards an Anthropology of Consumption*. New York: Basic Books.
- Giddens, A., Duneier, M., Appelbaum, R. P. ve Carr, D. (2017). *Essentials of Sociology*. New York: W. W. Norton & Company.
- Glasié, H. (1999). *Material Culture*. Bloomington: Indiana University Press.
- Lèvi-Strauss, C. (1979). *Myth and Meaning. Cracking the Code of Culture*. New York: Schocken Books.
- Woodward, I. (2007). *Understanding Material Culture*. London: Sage.